

Pirkanmaan hyvinvointialue

Arviointikertomus vuodesta 2021

Tarkastuslautakunta 31.5.2022

Sisällysluettelo

1. Puheenjohtajan katsaus.....	1
2. Saatteeksi lukijalle.....	2
3. Tarkastuslautakunnan toiminta	3
4. Väliaikaisen valmistelutoimielimen (Vate) toiminta	5
4.1 Vaten alaisten jaostojen toiminta	6
4.1.1 Hallinnon ja järjestämisen jaosto	7
4.1.2 ICMT-jaosto (tieto- ja viestintäteknikka).....	9
4.1.3 Poliittinen seurantaryhmä.....	11
5. Hyvinvointialueen talousarvion toteutuminen	13
6. Yhteenveto	14

1. Puheenjohtajan katsaus

Jättimäinen hallintoreformi - Marinin hallituksen aluehallintouudistus - muokkaa perinpohjaisesti Suomen julkista sektoria. Pirkanmaalle ollaan synnyttämässä Suomen suurinta hyvinvointialuetta.

Käsissäsi on Pirkanmaan hyvinvointialueen tarkastuslautakunnan historian ensimmäinen arviointikertomus. Vastuu on merkittävä. Tarkastuslautakunta on kiinnittänyt erityistä huomiota arviointikertomuksen valmistelun riippumattomuuteen käyttämällä apuna tilintarkastusyhteisön palveluja.

Tarkastuslautakunta on arvioinut vuoden 2021 valmistelua tarkastellen erityisesti hallinnon järjestämisen, tieto- ja viestintätekniikan sekä poliittisen seurantaryhmän toimivuutta. Tietoa olemme ammentaneet haastatteluiden ja saatavilla olevan informaation lisäksi kyselytutkimuksella.

Tarkastuslautakunnan havainnoissa korostuu positiivinen tekemisen meininki Pirkanmaalla. Valmistelussa on ollut vahva yhteinen henki hallintorakennemuutoksen saattamiseksi maaliin. Pirkanmaan hyvinvointialueen valmistelussa on edetty esimerkkiä näyttäen muulle Suomelle.

Tarkastuslautakunta kantaa kuitenkin huolta valmistelussa korostuneesta kiireestä ja valmisteluresurssien niukkuudesta. Samanaikaisesti kunnianhimoisten pyrkimysten kanssa pitää muistaa turvata perusasioiden toimivuus ja henkilöstön hyvinvointi. Asianhallinnan ja arkistotoimen kokonaisuus on ratkaistava viivytyksettä, jotta mahdollisesti hajallaan oleva tieto saadaan johdonmukaisesti arkistoitua asianmukaiseen järjestelmään.

Tarkastuslautakunta pitää potilas- ja asiakastietojärjestelmien toimivuutta hyvinvointialueen käynnistyessä kriittisenä. Kannamme huolta, että tietojärjestelmien toimimattomuus voi vaikuttaa jopa potilasturvallisuuteen. ICMT-arkkitehtuurin kokonaisuus on pitkä prosessi, jolle tulee antaa tarkoituksenmukainen valmistelu-aika ja -työrauha.

Talouden kokonaisuutta on tarkasteltava. Systemaattinen sisäinen tarkastus ja riskienhallinta tulee vastuuttaa ja toimenpanna osaksi toimintaa viivytyksettä. On kyettävä tunnistamaan hyvinvointialueen synnyttämisen riskit ja reagoitava ajoissa.

Lopuksi on syytä nostaa hattua valmistelevalle henkilöstölle, joka on jo tähän mennessä suorittanut valtavan urakan. Yhdessä tekeminen on merkittävä voimavara.

Suuri ponnistus on vielä edessä.

Ilkka Sasi

Tarkastuslautakunnan puheenjohtaja

2. Saatteeksi lukijalle

Suomessa hyväksyttiin 29.6.2021 voimaan tulevaksi laki sosiaali- ja terveydenhuolto- ja pelastustoimea koskevan uudistuksen toimeenpanosta ja sitä koskevan lainsäädännön voima-
maanpanosta. Tätä kutsutaan tutummin sote-uudistukseksi, jossa Suomeen perustettiin 22 +
1 hyvinvointialuetta. Yksi näistä hyvinvointialueista on Pirkanmaan hyvinvointialue.

Pirkanmaan hyvinvointialue aloitti toimintansa 1.7.2021. Pirkanmaan kunnat, sairaanhoito-
piiri ja pelastuslaitos tekivät yhdenmukaiset linjaukset Väliaikaisen valmistelutoimielimen
(Vate) kokoonpanosta. Vaten asettajaksi sovittiin Pirkanmaan liitto ja tukipalveluja ja toimin-
taedellytyksiä antavaksi organisaatioksi valittiin Pirkanmaan sairaanhoitopiiri. Vaten tehtä-
väksi tuli varmistaa, että hyvinvointialueen valmistelu toteutuu suunnitellusti.

Tässä arviointikertomuksessa Pirkanmaan hyvinvointialueen tarkastuslautakunta ottaa kan-
taa siihen, miten hyvinvointialueen valmistelussa onnistuttiin tilikaudella 2021. Arviointikerto-
mus kohdistuu pääsääntöisesti Vaten alaisen toiminnan arviointiin. Hyvinvointialueen tilin-
päätyksestä on lukijan mahdollista saada lisää kuvailutietoa siitä, mitä hyvinvointialueen val-
mistelussa on ensimmäisellä tilikaudella tehty.

Talvella 2022 käytyjen aluevaalien jälkeen väliaikainen valmistelutoimielin jaostoineen on la-
kannut toimimasta. Hyvinvointialueella toimii nyt pysyvä aluevaltuusto, aluehallitus, tarkas-
tuslautakunta sekä useita uusia valiokuntia ja jaostoja. Vaten toiminta päättyi helmikuuhun
2022. Tarkastuslautakunta arvioi Vaten toimintaa kokonaisuudessaan arviointikertomuk-
sessa 2022.

3. Tarkastuslautakunnan toiminta

Hyvinvointialueesta annetun lain 125 §:n mukaan aluevaltuusto asettaa tarkastuslautakunnan hallinnon ja talouden tarkastuksen sekä arvioinnin järjestämistä varten. Tarkastuslautakunnan tehtävä on mm. arvioida, ovatko aluevaltuuston asettamat toiminnan ja talouden tavoitteet hyvinvointialueella ja hyvinvointialuekonsernissa toteutuneet ja onko toiminta järjestetty tuloksellisella ja tarkoituksenmukaisella tavalla.

Koska hyvinvointialueen väliaikaisen valmistelutoimielimen toiminta alkoi 1.7.2021 ennen aluevaltuuston valintaa, ei toiminnalle asetettu tavoitteita aluevaltuuston toimesta. Arvioitava tilikausi on näin ollen myös vain puolen vuoden mittainen. Jatkossa toiminnan ja talouden tavoitteet asettavat hyvinvointialueen talousarvioissa Pirkanmaan hyvinvointialueen aluevaltuusto.

Aluevaltuusto valitsi tarkastuslautakuntaan 8.3.2022 seuraavat jäsenet ja varajäsenet:

Jäsen	Varajäsen
<i>Ilkka Sasi, puheenjohtaja</i>	<i>Ali-Reza Abdali</i>
<i>Iina Hänninen, 1. varapuheenjohtaja</i>	<i>Sirpa Repo</i>
<i>Miia Kinnari, 2. varapuheenjohtaja</i>	<i>Harri Vuorenpää</i>
<i>Touko Sikala</i>	<i>Olli Salmi</i>
<i>Nea Lehmussaari</i>	<i>Riina-Eveliina Eskelinen</i>
<i>Erkki Paloniemi</i>	<i>Aki Hepokorpi</i>
<i>Heidi Jakara</i>	<i>Marjo Niemenmaa</i>
<i>Hanna Kairimo</i>	<i>Jari Saari</i>
<i>Jari Haaparanta</i>	<i>Iinamaria Nummela</i>
<i>Aarne Raevaara</i>	<i>Pirjo Ala-Kaarre</i>
<i>Reijo Kahelin</i>	<i>Anneli Lehtonen</i>
<i>Mervi Pulkkinen</i>	<i>Tuukka Liuha</i>
<i>Kauko Turunen</i>	<i>Markus Katajisto</i>

Tarkastuslautakunta kokoontui tilikauden 2021 arviointia varten neljä kertaa. Tietolähteinä arvioinnissa on käytetty hyvinvointialueen tilinpäätöstä sekä saatavilla olleita valmistelu- ja raportointimateriaaleja. Lisäksi kuultiin vt. hyvinvointialuejohtajaa ja pelastuspäällikkö, valmistelukokonaisuuden johtajaa (pelastustoimi). Tarkastuslautakunta teetätti myös kyselyn valituille valmistelutoimielimille. Tarkastuslautakunnan tavoite on tuottaa lisäarvoa ja tukea aluevaltuuston päätöksenteolle tuottamalla ja hankkimalla uutta tietoa ja näkemyksiä hyvinvointialueen taloudesta ja hallinnosta. Arviointikertomuksessa tavoite ei näin ollen ole toistia kaikkea tilinpäätöksistä, raporteista tai pöytäkirjoista saatavaa tietoa.

Pirkanmaan hyvinvointialue

Tilintarkastajana toimi tilikaudella 2021 BDO Oy, vastuullisena tilintarkastajana JHT, HT Minna Ainasvuori. BDO Oy myös avusti tarkastuslautakuntaa arviointikertomuksen laatimisessa.

4. Väliaikaisen valmistelutoimielimen (Vate) toiminta

Sosiaali- ja terveydenhuoltoa koskevan uudistuksen toimeenpanosta ja sitä koskevan lain-säädännön voimaantulosta annetun lain (616/2021, voimaantulolaki) 8 §:n mukaan hyvinvointialueen väliaikainen valmistelutoimielin vastaa hyvinvointialueen toiminnan ja hallinnon käynnistämisen valmistelusta siihen saakka, kunnes aluevaltuusto on valittu ja aluevaltuuston asettama aluehallitus on aloittanut toimintansa.

Voimaantulolain 10 §:n mukaan väliaikaisen valmistelutoimielimen tuli johtaa toiminnan ja hallinnon käynnistämisen valmistelua ja käyttää sitä koskevaa päätösvaltaa. Lisäksi sen tehtäviin kuului käyttää puhevaltaa tehtäviinsä liittyen aluevaltuuston toimikauden alkuun asti.

Valmistelutoimielimen tehtävänä oli yhteistyössä niiden viranomaisten kanssa, joista tehtäviä ja niitä hoitavaa henkilöstöä siirtyy hyvinvointialueelle:

1. selvittää hyvinvointialueille siirtyvä henkilöstö ja valmistella aluevaltuustolle ehdotukset henkilöstön siirtosuunnitelmaksi ja -sopimuksiksi;
2. osallistua hyvinvointialueelle siirtyvän irtaimen ja kiinteän omaisuuden selvittämiseen;
3. osallistua hyvinvointialueelle siirtyvien sopimusten ja näitä koskevien oikeuksien ja velvollisuuksien selvittämiseen;
4. osallistua hyvinvointialueelle siirtyvien hallinto- ja palvelutehtävien hoitamista tukevien tieto- ja viestintäteknisten järjestelmien ja ratkaisujen selvittämiseen;
5. valmistella hyvinvointialueen toiminnan ja hallinnon järjestämistä sekä tilintarkastajan valintaa;
6. päättää hyvinvointialueen vuosien 2021 ja 2022 talousarviosta;
7. osallistua ensimmäisten aluevaalien järjestämiseen;
8. valmistella muut hyvinvointialueen toiminnan ja hallinnon käynnistämiseen välittömästi liittyvät asiat;
9. valmistella ja toteuttaa edellä 1–8 kohtia koskeva riskienhallinta.

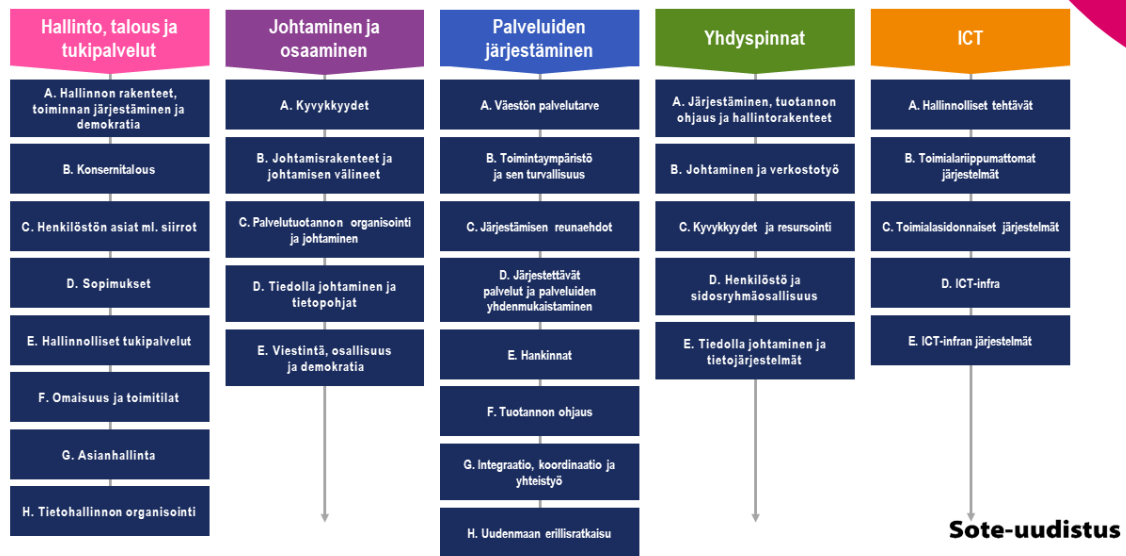
Näitä tehtäviä varten Pirkanmaan hyvinvointialueen valmistelutoimielimen alaisuuteen perustettiin viisi jaostoa, jotka mukailivat valtakunnallista toimeenpanomallia. Voimaantulolain mukaan Väliaikaisella valmistelutoimielimellä oli mahdollisuus lisäksi asettaa poliittinen seurantaryhmä seuraamaan uudistuksen toimeenpanoa ja valmistelemaan poliittiseen päätöksentekoon liittyviä asioita.

Valmistelutoimielimen toimivaltaa oli rajoitettu niin, että se sai palkata henkilöitä määräaikaiseen palvelussuhteeseen tai tehdä hyvinvointialuetta sitovia sopimuksia vain 31.12.2023 saakka.

Vate kokoontui vuonna 2021 kuusi kertaa. Sen tehtävänä oli varmistaa, että valmistelu etenee suunnitellusti. Uudistuksen valmistelua ohjattiin valtakunnallisesti yhteisen tiekartan avulla. Pirkanmaan valmistelu eteni tilinpäätöksen mukaan maan kärkeä kaikilla osa-alueilla ja Vaten vastuulla tehty työ eteni aikataulussa. Vaten työskentelyssä otettiin huomioon aikaisemmin tehty valmistelutyö.

Alueellisen toimeenpanon tiekartta

Valmisteluun osallistui yhteensä 41 palkattua henkilöä tilikaudella, suurin osa heistä oli osa-aikaisia. Valmisteluun osallistui myös oman työnsä ohella suuri joukko sairaanhoitopiiriin ja kuntien palveluksessa olevia henkilöitä. Tähän avustavaan työhön on osallistunut arvioiden mukaan satoja henkilöitä. Valmistelussa oli paljon erilaisia työryhmiä, työpajoja, asiasta kiinnostuneita henkilöitä sekä muuta tarpeellista virka-apua luovuttavilta organisaatioilta.

4.1 Vaten alaisten jaostojen toiminta

Vate järjesti työtään jaostoiksi ja niiden alaisiksi työryhmiä. Jaostot olivat sote-palvelut, hallinto ja järjestäminen, pelastustoimi, ICMT (tieto- ja viestintätekniikka) sekä yhdyspintatyö. Jaostot ovat jättäneet loppuraporttinsa toiminnastaan vuoden 2022 puolella.

Tarkastuslautakunta valitsi vuoden 2021 arvioinnin painopisteeksi kaksi jaostoa ja poliittisen seurantaryhmän. Näille laadittiin sähköinen kysely, johon tuli vastata anonymisti. Kyselyt jaostoille ja seurantaryhmälle olivat samansisältöisiä keskenään. Tarkastuslautakunnan arviointikysymykset johtopäätöksineen esitellään tässä kappaleessa.

4.1.1 Hallinnon ja järjestämisen jaosto

Tilinpäätöksen mukaan jaoston syksyn tärkeimpiin kuuluva kokonaisuus oli aloittaa ja ohjeistaa kuntia ja sairaanhoitopiiriä toimeenpanemaan voimaanpanolain mukainen liikkeen luovutuksen kokonaisuus. Siihen kuuluivat erityisesti mm. talouden, henkilöstön, tilojen ja sopimusten siirtoon liittyvät tehtävät. Jaostossa oli 14 jäsentä, joista kahdeksan vastasi kyselyyn.

Olivatko jaoston tehtävät ja tavoitteet selkeät ja miten ne näkyivät jaoston työskentelyssä?

Tarkastuslautakunnan johtopäätös: Vastausten perusteella tavoitteet ja tehtävät olivat pääosin hyvin selkeät. Tehtäväkenttää pilkottiin ja työskentelyssä korostui suunnitelmallisuus. Vastauksista näkyy myös annetun tehtävän kiireellisyys.

Miten jaosto mielestäsi onnistui tehtävässään ja saavutettiinko jaoston tavoitteet?

Tarkastuslautakunnan johtopäätös: Jaosto onnistui vastausten mukaan hyvin monimuotoiset tehtävät ja aikataulupaineet huomioiden. Valmistelijoiden rooli todettiin olennaiseksi suhteessa Vateen. Jaoston toiminnan loputtua osa asioiden valmistelusta jäi vielä virkamiesvastuulle.

Mikä oli haastavinta tai esteenä tavoitteiden saavuttamisessa ja jaoston työskentelyssä?

Tarkastuslautakunnan johtopäätös: Aikataulupaineet eivät välttämättä mahdollistaneet ylimääräistä keskustelua. Tehtäväkentän laajuus koettiin haasteeksi. Lisäksi henkilöstöresurssin niukkuus saattoi pirstaloittaa eri valmistelijoiden työtä. Jaostojen välistä yhteistyötä olisi toivottu enemmän.

Miten Pirkanmaan kuntien näkemykset otettiin huomioon jaoston työskentelyssä?

Tarkastuslautakunnan johtopäätös: Toiminnassa mahdollistui eri kuntien jäsenten osallistuminen ja mielipiteiden ilmaisu hyvin. On kuitenkin mahdollista, että pienempien kuntien jäsenet eivät ilmaisseet näkökantojaan niin paljoa kuin olisi voinut. Isojen toimijoiden näkemykset saattoivat tulla paremmin huomioituksi.

Miten henkilöstön näkemykset otettiin huomioon jaoston työskentelyssä?

Tarkastuslautakunnan johtopäätös: Henkilöstön näkemykset on huomioitu valmistelussa ainakin jossain määrin. Strategiavalmistelussa henkilöstö oli mukana. Kuitenkin henkilöstön edustaja osallistui vasta loppuvaiheessa jaoston työskentelyyn. Vastausten perusteella voi saada myös käsityksen, että henkilöstön osallistaminen oli osittain yksisuuntaista henkilöstön informointia.

Vapaa sana / Mitä muuta haluat tuoda esille hyvinvointialueen valmisteluun liittyen?

Eräitä keskeisiä nostoja vastauksista:

- *Valtion rahoituksen alkuvaiheen niukkuus ja päätösten viipyminen vaikutti työn edistymiseen.*
- *Luovuttavissa organisaatioissa ei ole ollut ylimääräistä henkilöstöä tekemässä muutosta ja vastaamassa lyhyellä varoitusaajalla tulleisiin tietopyyntöihin.*

Jaoston loppuraportissa kerrotaan, että koska aikataulu oli tiukka, oli keskityttävä aivan välttämättömiin tehtäviin. Jaosto perusti neljä työryhmää ja edisti työtä valmisteluhenkilöstön turvin. Lisäksi virka-apua tarvittiin sairaanhoitopiiristä ja kunnista.

Jaosto mainitsee yhdeksi merkittävimmistä aikaansaannoksistaan rahoituksen kipukohtien löytämisen. Asianhallinnan ICT- ratkaisut viivästyttivät toteutusta. Myöskään arkistotoimen järjestäminen ei loppuraportin mukaan onnistunut suunnitellussa aikataulussa.

Jaosto teki itsearviointin toiminnastaan. Sen mukaan suhde Vateen olisi voinut olla tiiviimpi ja selkeämpi. Jaostojen välinen yhteistyö puuttui itsearviointin mukaan kokonaan.

Hallinnon ja järjestämisen jaoston työssä on korostunut kiire ja jossain määrin osatehtävien pirstalaisuus sekä kokonaisuuden johtamisen haasteet. Jaoston sisäinen työ toimi kuitenkin hyvin. Virkamiesvalmistelulla on ollut keskeinen rooli suhteessa jaoston työhön.

Tarkastuslautakunta pitää tärkeänä, että asianhallinta ja arkistotoimi saadaan järjestettyä asianmukaisesti vuoden 2022 aikana.

Tarkastuslautakunta pitää tärkeänä, että kaikkien kuntien ja henkilöstön näkemykset huomioidaan valmistelussa. Lisäksi talouden kokonaisuuden tarkastelu ja rahoitukseen liittyvien epäselvyyksien selvittäminen ja ratkaiseminen on oltava keskiössä jatkossa.

4.1.2 ICMT-jaosto (tieto- ja viestintäteknikka)

ICMT- jaoston eli informaatio-, viestintä- ja lääketieteellisen teknologian jaoston tehtäviin kuuluivat sosiaali- ja terveydenhuollon järjestelmät, asukkaiden digitaaliset palvelut, hallinnon tukipalvelut, tiedolla johtaminen ja infrapalvelut. Jaoston kyselyyn vastasi kuusi jaoston jäsentä, kun jäseniä kokoonpanossa oli 14.

Olivatko jaoston tehtävät ja tavoitteet selkeät ja miten ne näkyivät jaoston työskentelyssä?

Tarkastuslautakunnan johtopäätös: Tehtävä ja tavoite oli selkeä ja työssä edettiin johdonmukaisesti. Tarvittaessa tehtiin linjauksia systemaattisesti.

Miten jaosto mielestäsi onnistui tehtävässään ja saavutettiin jaoston tavoitteet?

Tarkastuslautakunnan johtopäätös: Tavoitteet saavutettiin melko hyvin. Tietojärjestelmien hajanaisuus ja ratkaisematta ollut rahoitusilanne toivat haasteita tavoitteiden saavuttamiselle, mutta jaoston yhteistyö tavoitteiden saavuttamiseksi oli hyvää.

Mikä oli haastavinta tai esteenä tavoitteiden saavuttamisessa ja jaoston työskentelyssä?

Tarkastuslautakunnan johtopäätös: Rahoitukseen ja rahoituskanavien seurantaan liittyvät vaikeudet hankaloittivat suunnittelun ja päätösten etenemistä. Tietojärjestelmien yhteensovittaminen toi myös haasteita. Lisäksi sekä pitkän että lyhyen tähtäimen suunnitelmissa olevien vaihtoehtojen valinta oli jokseenkin hankalaa, mutta jaosto priorisoi toimintavarmuuden sen sijaan että olisi ensisijaisesti pyrkinyt saamaan kustannussäästöjä välttämällä päällekkäisiä toimintoja.

Miten Pirkanmaan kuntien näkemykset otettiin huomioon jaoston työskentelyssä?

Tarkastuslautakunnan johtopäätös: Näkemykset tulivat huomioituksi melko hyvin ja jaoston edustus kuntien näkökulmasta arvioitiin kattavaksi. Annetuissa vastauksissa potilastietojärjestelmistä esitettiin kuitenkin havainto, että AluePegasos-kuntien näkemykset olisi otettu huomioon paremmin kuin muita potilastietojärjestelmiä käyttävien kuntien näkemykset.

Miten henkilöstön näkemykset otettiin huomioon jaoston työskentelyssä?

Tarkastuslautakunnan johtopäätös: Henkilöstön näkökulma oli tilikaudella 2021 esillä vain jaoston jäsenten tai muiden jaostojen kautta saadun yhteistyön kautta. Henkilöstön toive pidemmästä siirtymäajasta uuden järjestelmän käyttöönotosta kuitenkin huomioitiin.

Vapaa sana / Mitä muuta haluat tuoda esille hyvinvointialueen valmisteluun liittyen?

Eräitä keskeisiä nostoja vastauksista:

- *ICMT-asioissa olennaisinta on pitkäjänteinen strateginen tavoiteasetanta. Yhteinen ICMT-arkkitehtuuri tulee viemään aikaa enemmän kuin on ehkä ajateltu.*
- *Valmisteleva niukka ICMT-henkilöstö tulee kuormittumaan vuoden kuluessa paljon.*

Jaoston loppuraportissa todetaan, että lyhyellä tähtämellä olennaisinta on varmistaa toimialasidonnaisten järjestelmien nykyisenkaltainen toimivuus. Lisäksi hyvinvointialueen käynnistymisen kannalta on välttämätöntä, että tietotekniikka mahdollistaa heti 1.1.2023 alkaen saumattoman toiminnan myös toimialariippumattomien hallinnon järjestelmien osalta.

ICMT-jaoston tuloksellinen toiminta on voinut vaarantua rahoituksessa ilmenneiden epäkohtien takia. Jaosto kuitenkin on toiminut hyvässä yhteistyössä ja systemaattisesti sen käytössä olleilla resursseilla.

Tarkastuslautakunta pitää potilas- ja asiakastietojärjestelmien toimivuutta hyvinvointialueen käynnistyessä kriittisenä. Tarkastuslautakunta edellyttää, että näiden järjestelmien toimivuus varmistetaan kaikin mahdollisin keinoin.

ICMT-arkkitehtuurin kokonaisuus on pitkä prosessi, jolle tulee antaa riittävä valmistelu-aika, työrauha sekä resurssit.

4.1.3 Poliittinen seurantaryhmä

Poliittisessa seurantaryhmässä oli 12 jäsentä. Viisi vastasi tarkastuslautakunnan kyselyyn.

Olivatko seurantaryhmän tehtävät ja tavoitteet selkeät ja miten ne näkyivät työskentelyssä?

Tarkastuslautakunnan johtopäätös: Tehtävät olivat pääosin selkeät. Seurantaryhmä joutui lainsäädännöllisen tulkinnan eteen ja haki tarvittaessa ohjeistusta ministeriöstä. Päätöksiä on voitu tehdä myös olettamilla.

Miten jaosto mielestäsi onnistui tehtävässään ja saavutettiin jaoston tavoitteet?

Tarkastuslautakunnan johtopäätös: Tavoitteet saavutettiin pääosin hyvin pienet epävarmuustekijät huomioiden. Seurantaryhmä odotti jossain määrin aluevaalien tulosta ennen kuin lopullinen konsensuksen haku saattoi käynnistyä.

Mikä oli haastavinta tai esteenä tavoitteiden saavuttamisessa ja jaoston työskentelyssä?

Tarkastuslautakunnan johtopäätös: Lainsäädännön tulkinnan haasteet ja kiireellinen aikataulu nousivat haasteiksi.

Miten Pirkanmaan kuntien näkemykset otettiin huomioon jaoston työskentelyssä?

Tarkastuslautakunnan johtopäätös: Näkemykset tulivat edustuksen perusteella huomioiduksi laajasti, mutta samalla seurantaryhmä pyrki toimimaan maakunta-ajatus edellä eikä keskittymään kuntarakenteeseen.

Miten henkilöstön näkemykset otettiin huomioon jaoston työskentelyssä?

Tarkastuslautakunnan johtopäätös: Henkilöstö on ollut esillä ainakin keskusteluissa.

Vapaa sana / Mitä muuta haluat tuoda esille hyvinvointialueen valmisteluun liittyen?

Tarkastuslautakunnan johtopäätös: Työn keskeisin merkitys on ollut aluevaltuuston sujuvan toiminnan alkamisen mahdollistaminen, kun keskustelua on käyty laajasti jo ennalta.

Poliittisen seurantaryhmän vastausten vähäisyyden perusteella johtopäätöksiä on haastavaa tehdä. Lainsäädännöllisiin tulkintoihin on aihetta kiinnittää huomiota jatkossa.

Tarkastuslautakunnan käsityksen mukaan poliittinen seurantaryhmä on kyennyt valmistelussa hyödyntämään aiemman sote-uudistusten valmisteluun liittyneen kattavan selvitystyön.

Tarkastuslautakunta on kiinnittänyt huomiota tiedonkulun haasteisiin valmistelutoimi-
men ja poliittisen seurantaryhmän sekä toisaalta valmistelevien jaostojen välillä.

5. Hyvinvointialueen talousarvion toteutuminen

Valtiovarainministeriö alkoi maksaa hyvinvointialueille valmistelurahoitusta, kun väliaikaiset valmistelutoimielimet oli asetettu. Määrärahaa on voinut käyttää hyvinvointialueiden perustamiseen ja toimintaan sekä väliaikaisten valmistelutoimielinten kustannuksiin.

Avustukset kirjattiin toimintatuottoihin, joita tilikaudella kertyi 1,3 milj. euroa. Toimintakulujen suurin erä oli henkilöstökulut, joita kertyi 0,91 milj. euroa. Palvelujen ostoihin kului 0,35 milj. euroa. Tilikauden ylijäämäksi muodostui 469,93 euroa ja tuotot kattoivat kaikki kulut sataprosenttisesti.

Rahoituslaskelmalta nähdään, että hyvinvointialue osti IsteKin osakkeita 9,5 t eurolla. Istekki on julkisomisteinen osakeyhtiö, joka tuottaa ICT-palveluja omistajilleen. Taseen loppusumma oli tilinpäätöksessä 1 544 622,21 euroa.

Hyvinvointialueen toiminta oli tilikaudella taloudellisessa mielessä hyvin pientä. Koska tilikausi 1.7.-31.12.2021 oli ensimmäinen tilikausi toiminnalle, ei aiempien vuosien vertailutietoja ole saatavilla.

Tilinpäätös korjattiin sinne sisältyneiden virheiden vuoksi, jonka johdosta henkilöstökulut ja palvelujen ostot lisääntyivät alkuperäiseen tilinpäätökseen nähden. Aluehallitus käsitteli korjatun tilinpäätöksen 24.5.2022.

Hyvinvointialueen kirjanpidosta ja palkanlaskennasta vastaa Monetra Pirkanmaa Oy, jonka toiminnassa on ollut haasteita.

6. Yhteenveto

Väliaikaisen valmistelutoimielimen toimikausi kesti kahdeksan kuukautta. Tästä kuusi kuukautta kohdistui tarkastuslautakunnan arvioinnin kohteena olevaan tilikauteen 2021. Vuoden lopussa hyvinvointialuetta valmisteli 41 henkilöä, joista suurin osa työskenteli osa-aikaisesti.

Arviointityönsä pohjaksi tarkastuslautakunnan teettämään kyselyyn saatiin varsin vähän vastauksia. Tarkastuslautakunta pitää tärkeänä, että sillä on saatavissa kaikki tarpeellinen tieto arviointitehtävänsä suorittamiseksi.

Kysely osoittaa, että työmäärä valmistelussa oli valtava ja tekemistä leimasi kiire. Tehtävissä on keskitytty välttämättömiin asioihin, eikä ylimääräiselle tekemiselle ole ollut mahdollisuutta. Suuri osa hyvinvointialueen valmisteluun osallistuneista asiantuntijoista on hoitanut valmistelutehtävien lisäksi oman virkatyönsä.

On todennäköistä, että valmisteluun osallistunut henkilöstö on kokenut kuormitusta, joka jatkuu edelleen valmistelun ollessa käynnissä. Henkilöstön jaksaminen ja työhyvinvointi on tärkeää huomioida vuoden 2022 ja erityisesti hyvinvointialueen varsinaisen toiminnan käynnistyessä vuonna 2023.

Käytössä olleen arviointimateriaalin perusteella hyvinvointialueen valmistelun onnistumisessa olennaista oli jaostojen sisäinen hyvä yhteistyö, motivoitunut henkilöstö sekä lukuisat avustaneet henkilöt, jotka eivät olleet työsuhteessa hyvinvointialueeseen.

Tarkastuslautakunnan kyselyssä sekä yhden jaoston itsearviointikyselyssä tuli esille, että jaostojen välistä yhteistyötä ei juuri ollut. Näin ollen kokonaisuuden hallinta on ollut Vatella ja valmistelevalla henkilöstöllä. Yhteisen päämäärän kuvaaminen ja eri paikoissa valmisteltujen asiakokonaisuuksien yhteensovittaminen tulee todennäköisesti kestäämään vielä pitkään. Toiminnallisia riskejä on olemassa ja niihin tulee varautua.

Tarkastuslautakunta pitää potilas- ja asiakastietojärjestelmien toimivuutta hyvinvointialueen käynnistyessä kriittisenä. Tarkastuslautakunta edellyttää, että näiden järjestelmien toimivuus varmistetaan kaikin mahdollisin keinoin. Kannamme huolta, että potilas- ja asiakastietojärjestelmien toimivuus voi vaikuttaa palveluiden saatavuuteen ja jopa potilasturvallisuuteen. ICMT-arkkitehtuurin kokonaisuus on pitkä prosessi, jolle tulee antaa riittävä valmistelu-aika, työrauha sekä resurssit.

Asianhallinnan ja arkistotoimen kokonaisuudet eivät tulleet ratkaistuksi ajallaan. Tarkastuslautakunta pitää tärkeänä, että asianhallinnan kokonaisuus saadaan ratkaistua viivytyksettä, jotta mahdollisesti hajallaan oleva tieto saadaan johdonmukaisesti arkistoitua asianmukaiseen järjestelmään. Tämä on erityisen tärkeää myös sopimushallinnan näkökulmasta.

Hyvinvointialueen valmisteluun saattaa sisältyä riski, että kaikkea tarvittavaa ei ole ollut mahdollista valmistella tai huomioida määräajassa. Tarkastuslautakunnan tietoon ei kuitenkaan ole tullut asioita, joiden voitaisiin todeta jääneen kokonaan valmistelematta. Valtakunnallisella tasolla tarkasteltuna Pirkanmaa eteni valmistelun kärjessä ja esimerkkinä muille alueille monessa asiassa.

Pirkanmaan hyvinvointialue

Kyselyssä työn etenemistä hidastaviksi uhkiksi mainittiin rahoitusjärjestelmän epäselvyydet ja rahoituksen epävarmuudet. Rahoitusmallin kirkastaminen ja mahdollisten rahoitusepäselvyyksien ratkaiseminen on olennaisen tärkeää. Todellisen rahoituksen tarpeen on noustava esille, jotta valmistelu voi jatkua tarkoituksenmukaisesti ja realistisista lähtökohdista.

Tarkastuslautakunnan käsityksen mukaan hyvinvointialue ei ole toistaiseksi valmistellut sisäisen tarkastuksen toimintaa. Systemaattinen sisäinen tarkastus ja riskienhallinta tulee toimeenpanna osaksi toimintaa viivytyksettä ja samalla ratkaista sisäisen tarkastuksen toiminto tarkoituksenmukaisella tavalla.

Kyselyt osoittivat, että valmistelutyötä on tehty hyvässä yhteistyössä yli puoluerajojen. Tästä näkökulmasta jatkovalmistelunkin voidaan toivoa sujuvan hyvässä yhteistyössä. Tarkastuslautakunnan näkemyksen mukaan toimijat saavuttivat tavoitteensa vähintäänkin kohtalaisen hyvin, vaikka työmäärä ja tehtävien monimuotoisuus toivatkin haasteita tekemiselle.

